

Glemte af omverdenen

Forfald: Den georgiske kurby Tskaltubo var et populært feriested i Sovjetunionen. Talrige luksuriøse sanatorier i storlået Stalin-stil indbød til afslapning og rekreation. Flygtninge fra krigen i Abkhasien i 1992-93 har i mellemtiden overtaget de nu stærkt forfaldne sanatorier. Mellem knækkede søjler kæmper overlevende fra den blodige konflikt på 20. år for at opretholde et anstændigt liv.

JENS MALLING

Jyllands-Postens udsendte medarbejder
indblik@jp.dk

GEORGIEN

Svært forfald indhyller det gamle sanatorium.

Engang har den tilhørende park tydeligvis været fornemt anlagt.

Nu møder øjet brækkede fliser, knækkede søjler og udtørrede springvand overalt. Naturen tager over. Gevækster springer frem de mest overraskende steder. Et par slanke palmer skyder særligt højt op af den vilde bevoksning. Løsgående køer kommer til syne inde mellem stamnerne.

I en hedengangen civilisation var kurbyen Tskaltubo en eksklusiv feriedestination. Der synes at være gået en evighed. I virkeligheden er det dog ikke mere end et par årtier siden, at tusindvis af fortjenstfulde funktionærer og flittige fabriksarbejdere på dette sted samlede kræfter oven på en hård indsats med at opbygge socialismen. De kom fra hele Sovjetunionen, tiltrukket af Georgiens behagelige klima og egnens varme kilder.

I en helt anden epoke har bygningen udstrålet potent imperium. Et par skridt nærmere sanatoriet nu og den fornemme arkitektur træder tydeligere frem. Stærkt inspireret af Antikkens skønhedsideal er det opført i socialistisk klassicisme – en stil, der var voldsom populær i Sovjetunionen i årene 1933 til 1955 og blandt andet er kendetegnet ved kunstfærdige kapitæler og overdådige ornamenter. Den var Stalins foretrukne.

Med sine brutalt udslåede vinduer og lange flænger i murværket står det samtidig klart, at bygningens tilstand ikke er bedre end parkens. Derfor falder det først ikke en ind, at nogen bor her. Men ved nærmere eftersyn sidder dér på facaden en parabol, dér

hænger noget vasketøj, og dér bag en altans flotte balustrade holder nogen høns.

Forbi statuen af en meget tavs og meget livagtig kerub, der våger over indgangen. Videre gennem vestibulen, hvor elevatorerne på hver side for længst har kørt deres sidste tur. Malingen skaller på loft og vægge. Parketgulvet er brækket op flere steder.

Fordrevet fra deres hjem

Hvor det tidligere var et privilegium at bo i det luksuriøse sanatorium, er de nuværende logerende her af nød. De flygtede fra en af de mange krige, der brød ud som følge af Sovjetunionens afvikling, og blev indkvarteret her.

En samling af stedets mandlige beboere har slået sig ned omme bagved.

Uventede gæster er et kærkomment afbræk i en dagligdag, der kan være monoton. De modtager besøgende gæstfrit og nysgerrigt. Med hjertelighed byder de hurtigt på et glas og skåler på det nye bekendtskab.

En smukt udformet vindeltrappe fører op på anden sal. Her tilbringer en gruppe ældre kvinder eftermiddagen på deres foretrukne bänk.

I lighed med sine veninder og mændene fra før har 67-årige Lena Dartsmelija boet i det nedlagte rekreationshjem siden 1993.

Og ligesom dem flygtede hun dengang fra borgerkrigen i Abkhasien.

Som følge af kamphandlingerne blev flere end 200.000 etniske georgiere på den tid fordrevet fra den nu de facto-selvstændige republik.

Cirka 18.000 blev indkvarteret i byens omkring 20 sanatorier. Med et slag medførte det en fordobling af indbyggertallet i Tskaltubo.

»I starten var her fuldstændig overfyldt. Der var mennesker overalt,« husker hun. Siden er det tyndet ud blandt flygtningene. Omkring 6.000 er tilbage.

»Mange er i årenes løb flyttet til Poti, Ba-

KONFLIKTER

Abkhasien-krigen

Startede i august 1992, da georgiske styrker prøvede at sikre sig kontrol med området, som har en lang tradition for autonomi fra Georgien.

Etniske abkhasere og georgiere kæmpede en blodig borgerkrig, der kostede 15.000-20.000 civile livet.

Over 200.000 georgiere flygtede. Mange af dem bor stadig rundt omkring i Georgien.

Andre konflikter

■ **Sydossetien**
1991-1992. Begyndte, da Georgiens nationalistiske parlamentsformand annullerede Sydossetiens autonomi.

Den kostede over 1.000 mennesker livet, drev over 100.000 på flugt og resulterede i områdets de facto-selvstændighed.

■ **Nagorno-Karabakh**
1991-1994. Resultatet blev oprettelsen af den de facto-selvstændige republik Nagorno-Karabakh under armensk kontrol.

25.000-35.000 blev dræbt. 724.000 aserbajdsjanere og op mod 500.000 armeniere flygtede.

■ **Tadsjikistan**
1992-1997. Etniske grupper fra Garm- og Gorno-Badakh-sjan-regionerne gjorde oprør.

Krigen kostede mellem 50.000 og 100.000 livet, og 1,2 mio. blev drevet på flugt.

■ **Tjetjenien**
1994-1996. Rusland ville sikre sig kontrol med Tjetjenien.

Mellem 30.000 og 100.000 døde. Flere end 500.000 blev fordrevet.

tumi og Tbilisi. Her i bygningen bor stadig 45 familier,« siger Lena Dartsmelija.

Af og til løber børn hen over de slidte gulvbrædder og leger videre rundt i gange. Det er søndag, og de har fri fra skole. Men blandt de voksne hærger arbejdsløsheden, og de henslæber dagen i uvirksomhed, hvad enten det er helligdag eller ej.

»Vi har ikke noget. Vores tilværelse er reduceret til ingenting,« siger Dartsmelija, der som pensionist modtager 22 lari om måneden fra den georgiske stat. Det svarer til 70 kroner.

I begyndelsen var nødhjælpsorganisationer ifølge hende aktive, men flygtningene i Tskaltubo synes efterhånden helt glemt af omverdenen:

»Vi modtager ingen hjælp fra dem længe-re.«

Ekstrem mistillid og fjendskab

Alle beboere i bygningen kommer fra det samme sted i Abkhasien, nemlig byen Novvyj Afon ude ved Sortehavs-kysten.

»Jeg blev født der. Jeg havde mit liv og min mand der,« siger Lena Dartsmelija.

Borgerkrigen mellem abkhasere og georgiere var uhyggelig bestialsk og medførte forfærdelige overgreb mod civilbefolkningen. Hun husker tilbage på den sidste dag, hun så sit hjem.

Det var den 10. august 1993.

»Min mand, min bror og mange andre fra min familie blev dræbt,« fortæller hun, så godt hun kan.

Næsten hele den georgiske befolkning var flygtet, da abkhaserne i september 1993 vandt borgerkrigen og erklærede selvstændighed. Den vil Georgien dog ikke anerkende.

Forholdet mellem de to lande er stadig præget af ekstrem mistillid og fjendskab. Derfor er der ikke udsigt til, at kvinderne på bænken og de andre flygtninge i Tskaltubo nogensinde kan vende tilbage.

For de fordrevne er den mistede hjemstavns omgærdet af noget næsten mytisk, savn, nostalgi og en desperat følelse af tab. Mange steder bor abkhasere nu i de huse, som tidligere tilhørte georgierne.

Lena Dartsmelija svarer kun undvigende på spørgsmålet om, hvilke følelser det sætter i gang hos hende:

»Jeg ved ikke, hvordan tilværelsen er i Abkhasien nu om dage. Jeg ved kun, hvordan vi levede dengang.«

Snarere end at hade abkhaserne for, hvad der er sket, griber hun tilbage til noget mere grundlæggende for at forklare sin egen situation, nemlig afviklingen af Sovjetunionen og overgangen til en anden samfundsmodel.

Borgerkrigen brød ud som resultat af det magttomrum, der opstod, efter den russiske præsident Boris Jeltsin i december 1991 med et pennestrøg opløste USSR, som både Abkhasien, Georgien og Rusland indtil da havde været en del af. Lena Dartsmelija hører til dem, der mistede meget ved denne skæbnesvangre handling.

»Før havde alle arbejde. Skole og sygehusvæsen var gratis. Nu skal man betale, alt er dyrt, og vi har ingen penge,« siger hun og fortsætter:

»Kapitalismen kom hurtigt, og vi var dårligt forberedt på den.«

Udsigten til, at de georgiske flygtninge kan vende tilbage til deres hjemstavn i Abkhasien, er dårlig. Ventetiden fordrives blandt andet med backgammon. Foto: Jens Malling

